

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem JUDr. Lukášem Hlouchem, Ph.D., ve věci

žalobce: J. K.
bytem X

proti

žalované: Česká správa sociálního zabezpečení
sídlem Křížová 25, Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 3. 2019, č.j. X

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

1. Žalobou ze dne 24. 4. 2019 žalobkyně brojila proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 3. 2019 (vypraveno dne 7. 3. 2019), č.j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byly zamítnuty námitky proti usnesení žalované ze dne 30. 1. 2019, č.j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Tímto rozhodnutím bylo zastaveno řízení o žádosti žalobce o přiznání starobního důchodu ze dne 10. 1. 2019 s požadovaným datem přiznání starobního důchodu ke dni 10. 6. 2010, neboť se stala zjevně bezpředmětnou

(§ 66 odst. 1 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „SR“).

II. Napadené rozhodnutí

2. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná stručně shrnula průběh předcházejících řízení v věci důchodových nároků žalobce. Žalobci byl přiznán starobní důchod od data 9. 2. 2007, avšak k uvolnění jeho výplaty došlo až ode dne 9. 6. 2010. Dále došlo na základě rozhodnutí žalované ze dne 6. 6. 2014 ke zvýšení starobního důchodu na základě zápočtu dodatečně prokázaných dob pojištění podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“). Další žádost žalobce ze dne 6. 5. 2014 o změnu data vzniku nároku na starobní důchod byla zamítnuta a námitky proti tomuto rozhodnutí také.
3. Dále žalobce podal novou žádost ze dne 10. 1. 2019 o přiznání starobního důchodu od data 10. 6. 2010, na základě níž žalovaná vydala prvostupňové rozhodnutí (usnesení o zastavení řízení). Rozhodovacím důvodem byla aplikace ustanovení § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizacích a provádění sociálního zabezpečení ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 582/1991 Sb.“), podle něhož platí, že žádost o změnu data přiznání důchodu nebo jeho výplaty se podává pouze do 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí žalované.
4. Jelikož proti rozhodnutí o přiznání důchodu ze dne 23. 11. 2010 nebyly podány námitky ani žádost změnu přiznání data důchodu, dovodila žalovaná, že žádost byla zjevně právně bezpředmětná, a proto o ní nebylo správně rozhodováno v meritu. Proto byly námitky zamítnuty a prvostupňové rozhodnutí potvrzeno jako správné.

III. Žaloba

5. V žalobě tvrdil žalobce následující vady napadeného rozhodnutí. Uvedl, že si podal žádost o starobní důchod dne 14. 6. 2010, ale nárok mu vznikl již ke dni 9. 2. 2007. V letech 2007 – 2010 pobíral rentu po dvou pracovních úrazech a také invalidní důchod, a proto mu doba tří let nebyla započtena. V roce 2014 si požádal o změnu data přiznání důchodu až k datu 10. 6. 2010, což však bylo žalovanou zamítnuto.
6. Žalobce si dále podal novou žádost o starobní důchod s datem přiznání dne 10. 6. 2010, k němuž dovršil věk 65 let a skončilo mu pobírání renty, přičemž tato žádost mu byla zamítnuta jako zjevně neopodstatněná a námitky zamítnuty (viz napadené rozhodnutí).
7. Žalobce má za to, že byl poškozen nesprávným postupem žalované, neboť chtěl pouze přehodnotit datum přiznání starobního důchodu. Evidentně neměl od začátku v úmyslu žádat o starobní důchod již od roku 2007, kdy pobíral rentu, a proto žádal až v roce 2010 po dosažení věku 65 let, kdy mu renta skončila. Má za to, že z povahy věci by mu starobní důchod měl být logicky přiznán od data, kdy ho mohl začít skutečně pobírat, a ne od data, kdy mu teoreticky na tuto důchodovou dávku vznikl nárok.

8. Ze všech shora uvedených důvodů žalobce navrhl, aby bylo napadené rozhodnutí zrušeno a věc vrácena žalované k dalšímu řízení.

IV. Vyjádření žalované a replika žalobce

9. Žalovaná ve svém vyjádření ze dne 23. 5. 2019 shrnul znovu obsah správního spisu a průběh jednotlivých řízení o nároku žalobce na starobní důchod. Podle jejího názoru volba data přiznání důchodu nebo jeho výplaty může poměrně zásadním způsobem ovlivnit jeho výši. Vzhledem k tomu, že následky volby data přiznání či výplaty důchodu jsou trvalé a ne vždy se podaří provést tuto volbu správně hned napoprvé, poskytuje zákon možnost požádat o změnu data přiznání důchodu nebo jeho výplaty. To je však třeba učinit v závazné lhůtě 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Nebyla-li žádost o provedení některé z těchto změn podána včas, nemůže jí být vyhověno. Změnu lze provést podle ustanovení § 86 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., maximálně dvakrát podle písm. a) a jednou podle písm. b) citovaného ustanovení.
10. Žalovaná vysvětlila, že toto pravidlo působí jako obrana proti možné účelové kalkulaci důchodce s datem přiznání výplaty důchodu a obrana proti neúměrné zátěži důchodového systému. Jelikož v předmětné věci žalobce žádal o přiznání starobního důchodu na Okresní správě sociálního zabezpečení v Blansku (dále též „OSSZ Blansko“) dne 14. 6. 2010, byl mu starobní důchod přiznán správně od požadovaného data dle ustanovení § 29 ZDP a výplata fixována rovněž k žádanému dni.
11. Proti rozhodnutí o přiznání starobního důchodu, které žalobce převzal dne 6. 12. 2010, si žalobce nepodal námitky, o kteréžto možnosti byl řádně poučen. Starobní důchod byl tak pravomocně přiznán od data 9. 7. 2007. Požadavek na přiznání starobního důchodu shodně s datem jeho výplaty ode dne 9. 6. 2010 namísto původního data přiznání ke dni 9. 2. 2007 žalobce poprvé písemně uplatnil přímo u žalované až dne 6. 5. 2014, a poté u OSSZ Blansko ke dni 10. 1. 2019, o níž bylo pravomocně rozhodnuto napadeným rozhodnutím.
12. Žalovaná uvedla, že pokud žalobci vznikl nárok na starobní důchod splněním zákonných podmínek ode dne 9. 2. 2007 a žalobce sám a dobrovolně uplatnil na OSSZ Blansko řádnou žádost o tento důchod od uvedeného data s výplatou až ode dne 9. 6. 2010, a žalovaná o této žádosti řádně a správně rozhodla, důchod nebyl neprávem odepřen či přiznán v rozporu se zákonem a proti rozhodnutí nebyly v souladu s uděleným poučením podány námitky, pak požadavku žalobce na změnu data přiznání starobního důchodu nelze vyhovět, neboť by to bylo v rozporu s ustanovením § 86 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb.
13. Podle žalované zákonodárce umožnil žadatelům o důchod požádat o změnu v datu přiznání či výplaty téhož důchodu dvakrát ve lhůtě 30 dnů ode dne vydání rozhodnutí. Žalobce měl po obdržení rozhodnutí o přiznání starobního důchodu ze dne 23. 11. 2010 po seznámení se s údaji a výpočtem dostatečnou dobu k tomu, aby mohl v zákonné lhůtě reagovat a příp. požádat o změnu v datu přiznání či ve výplatě přiznaného důchodu, a to dokonce dvakrát. Toto právo však nevyužil a nelze se ho domoci zpětně s poukazem, že se pochybení dopustila žalovaná. Druhý požadavek o

změnu data přiznání starobního důchodu uplatněný prostřednictvím OSSZ Blansko po osmi a půl letech od přiznání starobního důchodu nemá oporu v zákoně.

14. Pokud žalobce požaduje změnu data přiznání již přiznaného a vypláceného starobního důchodu podle ustanovení § 86 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb. po uplynutí zákonné lhůty, v níž mohl tento požadavek učinit, je jeho žádost uplatněná dne 10. 1. 2019 zcela bezpředmětná, a proto žalovaná považuje žalobu za nedůvodnou.
15. V replice ze dne 14. 6. 2019 k vyjádření žalované žalobce sdělil, že nesouhlasí s rozhodnutím o věci samé bez nařízení jednání. Když v roce 2010 žádal o přiznání starobního důchodu, předpokládal, že mu pracovnice OSSZ Blansko poskytne správné informace, které pro něj budou co nejvhodnější. Jako laik důsledky špatného data nepředpokládal.
16. Žalobce je nadále přesvědčen, že vzniklou situaci nezavinil. Ostatně se mu ani nedostalo poučení, že o změnu data může žádat pouze do 30 dnů. Rozhodně nechtěl kalkulovat s přiznáním data důchodu, jak uvádí žalovaná ve svém vyjádření. Domnívá se, že měl právo na poskytnutí řádných a úplných informací včetně důsledků jednotlivých postupů, což se nestalo. Žalovaná tak porušila ustanovení § 2 odst. 3 a § 4 správního řádu.

V. Řízení před krajským soudem

17. Krajský soud zjistil, že žaloba byla podána včas, osobou oprávněnou a je přípustná za podmínek ustanovení § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“)
18. Krajský soud vyžádal **správní spis** žalované (dávkový spis), z něhož vyplývají následující skutečnosti. Žalobce podal žádost o přiznání starobního důchodu dne 14. 6. 2010, kde uvedl datum přiznání nároku dnem 9. 2. 2007. Na to bylo vydáno rozhodnutí žalované č. I. ze dne 23. 11. 2010 o přiznání starobního důchodu ode dne 9. 2. 2007 (bez výplaty). Následně žalobci bylo na jeho žádost vydáno rozhodnutí ze dne 6. 6. 2014, jímž žalovaná provedla zápočet doby učení ode dne 1. 9. 1959 do 31. 8. 1960 a zvýšila starobní důchod.
19. Žalobce si později v roce 2014 podal žádost o vydání nového rozhodnutí ve věci přiznání starobního důchodu, načež bylo žalovanou vydáno rozhodnutí ze dne 24. 6. 2014, jímž byla tato žádost zamítnuta, a to s odkazem na zvláštní úpravu v § 86 odst. 4 písm. a) ZDP. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno v námitkovém řízení rozhodnutím žalované ze dne 24. 7. 2014. Novou žádost o přiznání starobního důchodu s jiným datem přiznání podal žalobce dne 10. 1. 2019 s datem přiznání důchodu ode dne 10. 6. 2010. V této žádosti je uvedena poznámka, že žalobce pobíral výsluhový příspěvek až do zastavení výplaty v roce 2010. V řízení o této žádosti bylo vydáno usnesení žalované ze dne 30. 1. 2019, jímž bylo řízení zastaveno dle § 66 odst. 1 písm. g) SŘ pro zjevnou bezpředmětnost žádosti.
20. Krajský soud nařídil ve věci **ústní jednání**, které se uskutečnilo dne 25. 8. 2020 za účasti žalobce a zástupkyně žalované. Krajský soud při jednání vyslechl přednesy procesních podání účastníků a shrnul obsah soudního a správního spisu. Žalobce

především zdůraznil, že chybu udělala jednající pracovnice OSSZ Blansko při sepisu žádosti. Žalobce docílil v roce 2010 věk 65 let. Tím pádem žalobce oproti ostatním spolupracovníkům je diskriminován na výši důchodu, tři roky pro něho znamenají hodně. Zástupkyně žalované objasnila postup pracovníků OSSZ Blansko při sepisu žádosti a také rozhodnou právní úpravu. Žalobci podle jejího názoru nic nebránilo, aby si podal námitky proti rozhodnutí o přiznání důchodu či se žalobně u soudu ohradil proti rozhodnutí o nepřiznání starobního důchodu od požadovaného data 10. 6. 2010.

21. K obsahu správního spisu se žalobce vyjádřil tak, že se s pracovnicí OSSZ Blansko „nedohodl“ na uvedení data přiznání důchodu, datum přiznání doplnila do formuláře ona. Nemohl pobírat starobní důchod souběžně s rentou za pracovní úraz. Krajský soud konstatoval podrobněji obsah žádosti o přiznání starobního důchodu. Žalobce k tomu dále uvedl, že nechápe, proč není možné nyní napravit datum přiznání důchodu. Žalobce zdůraznil, že nebyl řádně poučen a vše je chybou pracovnice OSSZ Blansko.
22. Soud následně přdestřel stranám východiska a účel aplikované právní úpravy § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., a dále upozornil, že jelikož žalovaná rozhodovala o věci procesním způsobem (zastavením řízení), je přísně vzato předmětem přezkumu pouze otázka, zda nemělo být rozhodováno žalovanou v meritu věci (ve věci samé). Dále upozornil, že není standardní praxí žalované poučovat o ustanovení § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb.
23. Po vzájemné výměně názorů účastníci řízení setrvali na své argumentaci. Jelikož nebyly žádné další návrhy na dokazování, krajský soud je ukončil a po přednesení konečných návrhů ve věci přerušil řízení za účelem vyhlášení rozsudku.

VI. Posouzení věci krajským soudem

24. Krajský soud v předmětné věci vycházel ze skutkového stavu, jak byl zjištěn žalovanou ve správním řízení. V předmětné věci však není zásadního sporu o skutkové otázky věci, nýbrž o její právní posouzení obsažené v napadeném rozhodnutí žalované.
25. Krajský soud dále podotýká, že v zásadě žalobní námitky jdou dále za rozhodovací důvod napadeného rozhodnutí, kdy žalovaná v zásadě mohla zkoumat pouze to, zda bylo řízení o žádosti o starobní důchod ze dne 10. 1. 2019 řádně a v souladu se zákonem zastaveno z důvodu bezpředmětnosti žádosti [§ 66 odst. 1 písm. g) správního řádu]. Žalobce přímo namítal i to, že mu mělo být vyhověno v jeho tvrzeném nároku, tedy posunutí data přiznání starobního důchodu k požadovanému datu 10. 6. 2010.
26. Je třeba uvést, že důvody, proč byla žádost ze dne 10. 1. 2019 vyhodnocena žalovanou jako bezpředmětná, spočívají v předchozí genezi řízení o nároku žalobce na starobní důchod, která jsou ve správním spisu dokumentována. Proto i krajský soud ve světle provázanosti posouzení důvodnosti procesního rozhodnutí žalované

s předcházejícími rozhodnutími žalované nahlížel žalobní argumentaci, která jde v podstatě k meritu věci, za přípustnou.

27. Podle ustanovení § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu, které není vyloučeno v § 85a zákona č. 582/1991 Sb. a je tedy v řízeních ve věcech důchodového pojištění aplikovatelné, platí, že *„řízení o žádosti správní orgán usnesením zastaví, jestliže se žádost stala zjevně bezpředmětnou.“*
28. Samotnou bezpředmětnost žádosti žalovaná konzistentně v prvostupňovém i napadeném rozhodnutí odůvodnila odkazem na úpravu možnosti změny data přiznání důchodu, která je s účinností ode 1. 1. 2007 upravena tak, že *„oprávněný může do 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení písemně požádat o změnu data a) přiznání důchodu nebo jeho výplaty; takovou žádost může podat nejvýše dvakrát v případě přiznání téhož důchodu, b) uvolnění výplaty starobního důchodu nebo zařízení výplaty starobního důchodu, která nebyla zařízení ode dne přiznání tohoto důchodu; takovou žádost může podat pouze jednou po tomtéž uvolnění nebo zařízení výplaty; na základě této žádosti vydá orgán sociálního zabezpečení nové rozhodnutí a současně zruší předchozí rozhodnutí.“*
29. Citované ustanovení představuje speciální mechanismus reformace hmotněprávních podmínek nároku na důchodovou dávku. Shodně se žalovanou krajský soud uvádí, že ve věci není možné aplikovat obecný mechanismus změny důchodu upravený v ustanovení § 56 zákona č. 582/1991 Sb., neboť ustanovení § 86 odst. 4 písm. a) z. č. 582/1991 Sb. představuje speciální temporální pravidlo pro iniciaci řízení o změně data přiznání důchodu (tzn. lex specialis).
30. Dále je třeba podotknout, že právní úprava přiznávání důchodů ze systému důchodového pojištění je konstruována tak, že samotná volba data přiznání starobního důchodu je na pojištenci, nikoliv na žalované, přičemž jde o obligatorní náležitost žádosti o přiznání důchodu. V případě, že pojištěnec splní podmínky vzniku nároku na důchodovou dávku, je žalovaná povinna vycházet z jím zvoleného data přiznání důchodu.
31. Vzhledem k tomu, že následky volby data přiznání či výplaty důchodu jsou trvalé a ne vždy se podaří provést tuto volbu správně hned napoprvé, poskytuje zákon možnost požádat o změnu data přiznání důchodu nebo jeho výplaty, popř. o změnu data uvolnění výplaty starobního důchodu nebo zařízení výplaty starobního důchodu, která nebyla zařízení ode dne přiznání tohoto důchodu (viz k tomu obdobně Pelikánová, H., Vlasák, F. Praktický komentář k zákonu č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, In. ASPI).
32. V případě zájmu o takový posun je ovšem třeba učinit tak pouze v závazné lhůtě, která činí 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí. Nebyla-li žádost o provedení některé z těchto změn včas podána, nemůže jí být vyhověno. Rozhodnutím, od jehož oznámení se počítá zmíněná 30 denní lhůta, však nemusí být pouze prvotní rozhodnutí o přiznání dávky. Praxe připouští, že jím může být každé rozhodnutí, které přináší změnu mající přímý vliv na volbu data přiznání důchodu, či data přiznání, uvolnění či zařízení jeho výplaty (viz k tomu rozsudek Nejvyššího

- správního soudu ze dne 31. 8. 2011, čj. 6 Ads 94/2011-54, přístupný na www.nssoud.cz).
33. Ze správního spisu jednoznačně plyne, že žalobce nepostupoval v souladu s ustanovením § 86 odst. 4 písm. a) z. č. 582/1991 Sb., neboť nepodal žádost o změnu data přiznání starobního důchodu do 30 dnů ode dne oznámení rozhodnutí žalované o přiznání starobního důchodu. Tento závěr přitom platí jak v návaznosti na prvotní přiznání starobního důchodu rozhodnutím č. I. ze dne 23. 11. 2010, tak i v návaznosti na rozhodnutí ze dne 6. 6. 2014 o zvýšení starobního důchodu, na základě něhož došlo k zápočtu dodatečně prokázané doby učebním poměru.
 34. Krajský soud souhlasí se žalovanou i v tom ohledu, že v předmětné věci se navíc nejednalo o nesprávně přiznaný starobní důchod (tzn. starobní důchod nenáležel žalobci od jiného data, než od kterého mu byl přiznán), přičemž smyslem a účelem změnového mechanismu v § 56 ZDP je právě ochrana věcné (materiální) správnosti rozhodnutí o důchodové dávce. Proto v případě žalobce nebylo možno subsidiárně aplikovat toto ustanovení, jehož se žalobce v podstatě dovolával, neboť měl za to, že i dodatečně lze datum přiznání důchodové dávky kdykoliv změnit.
 35. Co se týká samotného prvostupňového rozhodnutí žalované (tzn. usnesení o zastavení řízení), krajský soud má za to, že nejde sice o klasický případ „bezpředmětnosti“ žádosti ve smyslu § 66 odst. 1 písm. g) SŘ, nicméně vzhledem k okolnostem jde podle názoru krajského soudu o akceptovatelný postup žalované. Je tomu tak proto, že o předchozí žádosti žalobce téhož obsahu (změně data přiznání důchodu) bylo rozhodnuto meritorně v roce 2014 (rozhodnutí ze dne 24. 6. 2014 potvrzené v námitkovém řízení rozhodnutím žalované ze dne 24. 7. 2014). I kdyby žalovaná neaplikovala ustanovení § 66 odst. 1 písm. g) SŘ, musela by na základě uvedených důvodů žádost žalobce ze dne 10. 1. 2019 opětovně zamítnout jako nedůvodnou.
 36. Ohledně námitek týkajících se nedostatečného poučení žalobce v řízení o přiznání starobního důchodu krajský soud uvádí, že podle jeho názoru byl žalobce poučen zcela standardně. Pokud žalobce tvrdí, že datum přiznání důchodu bylo zvoleno pracovníci OSSZ Blansko, resp. že tato udělala při vyplňování žádosti chybu, nepředkládá v tomto ohledu žádné důkazy. Ze správního spisu však tyto závěry žalobce nevyplývají.
 37. Krajský soud k tomu dále uvádí, že není povinností žalované poučovat pojištěnce o možnosti změnových rozhodnutí (§ 56 ZDP, § 86 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb.), neboť se nejedná o řádné opravné prostředky vůči rozhodnutí o důchodové dávce, ale o zvláštní reformační postupy. Ze správního spisu je navíc patrné, že věc byla opakovaně projednána na OSSZ Blansko. Krajský soud v předmětném řízení navíc nemůže přezkoumávat postup žalované či OSSZ Blansko ohledně dřívějších žádostí žalobce, neboť se nejedná o podkladová rozhodnutí vůči nyní napadenému rozhodnutí žalované ani prvostupňovému usnesení o zastavení řízení.
 38. Závěrem lze uvést, že z praxe jsou známy problémy s aplikací ustanovení § 86 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb. (viz k tomu kupř. Kancelář veřejného ochránce práv: Sborník stanovisek Důchody II, 2016, s. 36 – 37), jež mohou v určitých případech způsobit

tvrdost při provádění předpisů sociálního zabezpečení. V možnostech žalobce je podat žádost o odstranění tvrdosti zákona ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. ve spojení s § 106 odst. 1 téhož zákona. Na odstranění tvrdosti však není právní nárok.

VII. Závěr a náhrada nákladů řízení

39. Ze všech shora uvedených důvodů byla žaloba shledána jako nedůvodná, a proto ji soud zamítl, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.
40. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce ve věci úspěch neměl (žaloba byla jako nedůvodná zamítnuta), a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované nelze náhradu nákladů řízení přiznat ve smyslu § 60 odst. 2 s. ř. s. (výrok II. tohoto rozsudku).

Poučení: Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 25. srpna 2020

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., v.r.
samosoudce

Za správnost vyhotovení:
K. M.